

EDUSKUNNAN
LAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

12 päivänä kesäkuuta 1992

Lausunto n:o 3

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään hallituksen esityksen n:o 52 laiksi jakolain muuttamisesta 12 päivänä toukokuuta 1992 maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että lakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina ylitarkastaja Raimo Vajavaara maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, osastopäällikkö Pauli Karvinen maanmittaushallituksesta, maa- ja metsätalouden oikeusministeriön asiantuntijana Esko Sirén Etelä-Suomen maa- ja metsätalouden yli-insinööri Timo Linkola Suomen Kunnallisliitosta, apulaisjohtaja Astrid Thors Finlands svenska kommunförbundet ja ympäristöministeriön asiantuntijana Jussi Kivimäki Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:sta.

Lakivaliokunta, joka on tarkastellut asiaa ennen kaikkea oikeussuojakysymysten kannalta, esittää lausuntonaan seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi maanmittaustoimituksia koskevia menettelytapasäännöksiä, jotta menettelyä saataisiin yksinkertaisetuksi ja nopeutetuksi sekä toimituksista johtuvia kustannuksia alennetuksi. Lisäksi ehdotetaan säännöstarkistuksia, jotka johtuvat tehtävien uudelleen järjestelämisestä maanmittaustoitimistojen ja kartasto- ja tietopalvelutoimistojen välillä maanmittauslaitoksessa toteutetun organisaationmuutoksen vuoksi. — Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti sen tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sellaisten menettelysäännösten muuttamista, jotka nykyisessä muodossaan estävät tuotanto- tai toimistoautomaatiikan täysipainoisen hyväksikäyttämisen ja tällä aikaansaataavan töiden järkipäätämisen ja kustannusten alentamisen. Valiokunta pitää hallituksen esitystä perusteltuna ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

51 ja 314 §. Lakiehdotuksen 51 §:n mukaan pöytäkirjat on annettava asianosaisille 14 päivän kuluessa toimituksen lopettamispäivästä tai asianosaisen pyynnöstä lukien. Lakiehdotuksen 314 §:n mukaan valitusaikea maa- ja metsätalouden oikeuteen pöytäkirjoista on annettava asianosaisille 30 päivän kuluessa toimituksen lopettamispäivästä.

Toimistoautomaatiikan hyväksikäyttö johtaa siihen, että maanmittaustoimitusten asiakirjat, joiden on nykyisin oltava valmiina toimituksen loppukokouksessa, tehdään vasta kokouksen jälkeen kansliatyönä ja toimitetaan asianosaisille kahden viikon kuluessa. Asianosaisen toimituskustannusten on laskettu alenevan, mutta muutos näyttää jossain määrin heikentävän asianosaisen oikeussuojaa, koska muutoksenhakukirjelmän laatiminen yleensä käytännössä on mahdollista vain pöytäkirjan perusteella. Tähän jää muutoksen jälkeen aikaa pari viikkoa. Tämä on aiheuttanut paineita muutoksenhakuajan pidentämiseen.

Voidakseen paremmin arvioida muutoksen merkitystä asianosaisen oikeussuojan kannalta valiokunta on vertaillut näitä jakolain säännöksiä oikeudenkäymiskaassa oleviin yleistä alioikeutta koskeviin vastaaviin säännöksiin.

Valitusaika on sekä oikeudenkäymiskaareissa että jakolaissa sama yleinen 30 päivän määräaika tuomion julistamisesta tai antamisesta. Prosessisäännöksissämme on myös yleisesti pyritty siihen, että valitusajat ovat vakioita, yleisimmin 30 päivää, jotta ei syntyisi sekaannuksia ja turhia oikeuden menetyksiä.

Pöytäkirjan toimittamisesta asianosaisille ei oikeudenkäymiskaareissa ole nykyisin selkeää säännöstä. Oikeuskäytännössä pöytäkirjat pyritään toimittamaan valittajille kolmen viikon kuluessa päätöksen julistamisesta tai antamisesta. Oikeudenkäymiskaaren uusissa 24 luvun säännöksissä, jotka tulevat voimaan alioikeusudistuksen yhteydessä, tämä käytännön ohje on siirretty lain tasolle. Maa-oikeuteen valittavalle jää näin vielä jakolakiin ehdotetun muutoksen jälkeenkin käytännössä enemmän aikaa muutoksenhaun hoitamiseen kuin alioikeudesta hoivo-oikeuteen valittavalle.

Maa-oikeudessa käsiteltävien asioiden katsotaan yleisesti vaativan erityisasiantuntemusta, minkä hankkimiseen tarvitaan tavanomaista enemmän aikaa. Kuitenkin myös yleisissä alioikeuksissa käsitellään sekä vaikeita ja laajoja että erityisasiantuntemusta vaativia asioita, kuten merioikeusjuttuja, patentti- ja tekijänoikeusriitoja sekä suuria konkurssiasioita.

Päätökseen tyytyneen asianosaisen intressissä on, että päätös tulee mahdollisimman pian lainvoimaiseksi. Mikäli valitusaikaa pidennetään, myös maanmittaustoimitusten lainvoimaiseksi tulo aika pitenee. Alioikeuden päätökseen on ilmoitettava tyytymättömyyttä kahdeksassa vuorokaudessa. Jos tyytymättömyyttä ei ole ilmoitettu, päätös tulee viikossa lainvoimaiseksi.

Kaiken edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, ettei ole syytä pidentää jakolain 314 §:ään sisältyvää 30 vuorokauden valitusaikaa.

Kun maa-oikeuksissa asioivien tilanne kuitenkin aikaisempaan verrattuna saattaa jossain määrin huonontua, valiokunta pitää asianmukaisena, että maanmittauspöytäkirjat toimitetaan asianosaisille mahdollisimman pian ja että maa-oikeudet jatkavat nykyisin noudattamaansa käytäntöä sallia valituksen täydentäminen valitusajan jälkeen.

58 §. Pykälän 1 momentin mukaan maanmittaustoimiston tulee peruuttaa antamansa toimitusmääräys, jollei toimitusta ole aloitettu ja haki on kirjallisesti peruuttanut hakemuksensa.

Tarkoituksena on, että maanmittaustoimisto voisi aina peruuttaa toimitusmääräyksen haki-

jan kirjallisesta hakemuksesta, vaikka toimitusmääräyksen olisikin antanut jokin muu viranomainen. Tämän mahdollistamiseksi valiokunta esittää, että pykälän 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä poistetaan sana "antamansa".

264 §. Pykälässä on säännökset uskotuille miehille maksettavista palkkioista ja korvauksista. Ehdotuksen mukaan uskottujen miesten palkkio ja korvaukset määräytyisivät saman perusteen mukaisesti kuin kunnan luottamushenkilölle.

Uskottujen miesten palkkiot ja korvaukset ovat toimitusmenoja, jotka maanmittaustoimituksen asianosaisten on lain 263 §:n nojalla pääsääntöisesti maksettava. Palkkiokäytäntö on nykyisin yhtenäinen koko maassa, kun maanmittaushallitus vahvistaa palkkioiden määräämisperusteet maanmittauskonttorin esityksestä. Eri kunnissa luottamushenkilöiden palkkiot vaihtelevat suuresti.

Säännösehdotuksen hyväksyminen johtaisi epäyhtenäiseen palkkiokäytäntöön. Valiokunta ei pidä tätä asianmukaisena. Valiokunta esittääkin, että pykälä säilytetään ennallaan muutoin, paitsi että siitä poistetaan sanat, jotka viittaavat maanmittauskonttoriin, jota ei enää ole. Tällöin lakiehdotuksen pykälä muuttuisi näin kuuluvaksi:

"Uskotuille miehille maksettavan palkkion sekä matkakustannusten korvauksen ja päivärahan määräämisperusteet vahvistaa maanmittaushallitus."

312 §. Pykälän 2 momentissa säädetään, millä edellytyksillä toimituksen kestäessä saa erikseen hakea muutosta ratkaisuun, joka koskee toimituksen yhteydessä suoritettua rajankäyntiä tai tilusvaihtoa.

Asiaa käsiteltäessä on havaittu, että laissa ei ole vastaavia säännöksiä toimituksen yhteydessä suoritetusta ulkopalstan lunastamisesta, vaikka se on tilusvaihtoon rinnastettavissa oleva toimenpide. Valiokunta esittää, että pykälän 2 momentti täydennettäisiin seuraavasti:

"Toimituksen kestäessä saa hakea erikseen muutosta myös ratkaisuun, joka koskee toimituksen yhteydessä suoritettua rajankäyntiä, tilusvaihtoa tai ulkopalstan lunastamista taikka . . ."

Samalla valiokunta kiinnittää maa- ja metsätalousvaliokunnan huomiota siihen, että pykä-

lästä kumottavaksi ehdotettua 5 kohtaa on viimeksi muutettu 3 päivänä huhtikuuta 1992 annetussa laissa (302/92). Tämä ei kuitenkaan ilme-ne johtolauseesta, joten johtolauseeseen on lisätävä tätä lakia koskeva viittaus.

320 §. Pykälän mukaan maa- ja metsätalouden istun-nosta on tiedotettava muun muassa toimitusinsinööreille virkakirjeellä vähintään neljätoista päi-vää ennen istuntoa.

Valiokunta esittää, että tiedonkulun varmis-tamiseksi maa- ja metsätalousvaliokunta harkit-sisi pykälän muuttamista niin, että ilmoitus is-tunnosta lähetettäisiin sekä *maanmittaustoimis-tolle* että toimitusinsinööreille.

336 §. Pykälässä on säännökset valitusasia-kirjojen toimittamisesta tiedoksi maa- ja metsätalouden päätökseen tyytynneille asianosaisille. Tiedoksi-anto tapahtuu haastemiehen välityksellä.

Näiden säännösehdotusten johdosta valio-kunta kiinnittää maa- ja metsätalousvaliokun-nan huomiota parhaillaan eduskunnassa käsitel-

tävänä olevan vesilain muutosehdotuksen (HE 42) vastaaviin 17 luvun 2 §:n tiedoksiantosään-nöksiin. Lakivaliokunta antoi asiasta ympäristö-valiokunnalle lausunnon, jossa se esitti tiedoksi-antosäännösten osittaista keventämistä siten, että valtion, kunnan ja kuntainliittojen viran-omaisille valitusasiakirjat toimitetaan postitse virkakirjeellä, ja että myös asianosaisille voi-daan, jos oikeus ei pidä haastemiehen käyttämis-tä tarpeellisenä, antaa asiakirjat tiedoksi postitse kirjeellä tai saantitodistusta vastaan.

Maa- ja metsätalousvaliokunta selvittänee, onko myös jakolain 336 §:ään syytä tehdä vas-taavat muutokset.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta esit-tää kunnioittavasti lausuntonaan,

että maa- ja metsätalousvaliokunta laa-tiessaan mietintöään ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lax, vara-puheenjohtaja Halonen ja jäsenet Aittoniemi,

Björkenheim, Komi, V. Laukkanen, Lehtinen, Luhtanen, Niinistö, Polvi, Savela, Suhola, Vilja-nen ja Vuoristo sekä varajäsen Koskinen.

